

(színház) / Magyarországon

U URBÁN BALÁZS

U A Nap és az árnyék

MOLIÈRE: DON JUAN

Amerre az ember néz, napraforgókat lát. Szinte nádként borítják a láthatatlan víz melletti parti sávot. Nemcsak a növények fordulnak a nap felé; első színre lépésekor Don Juan is félmeztelenre vetkezve napfürdőt vesz. Szolgájának erkölcsi prédikációja nem izgatja különösebben, csupán az zavarja, ha Sganarelle eltakarja előle a Napot.

Babarczy László rendezése – mely természetesen Petri György fordítására támaszkodik – maibbra hangszereli az alapszituációt: bár az aktualizálás nem tolokodó, a főszereplő magatartási attitűdjei kortárs figurára utalnak. A felütés keltette várakozás azonban fokozatosan elül, amint a játék előrehaladtával mind nyilvánvalóbbá válik: izgalmasan maivá legfeljebb egyes gesztusok, szituációk alakulnak, de sem Don Juant, sem környezetét nem sikerül igazán közel hozni hozzánk. „Hibás” ebben picit maga a szerző is; noha a dráma vitathatatlan remekmű, elsősorban nem dramaturgiai zsenialitásáért szeretjük. A megdőbentően modern témakibontás, az egyik legizgalmasabb Molière-figura és a tragikus-tragikomikus vég sem takarja sok jelenet némileg öncélú betét jellegét, a komikus szituációk sablonszerű kiépítését, a tudatosan eklektikus szerkesztésmód nem mindig meggyőző alkalmazását. Az egyes figurák és egyes szituációk aránytalanságainak nagyrészt tudhatóan pragmatikus okai vannak (a két főszereplő



Anger Zsolt (Don Juan) és Bodor Erzsébet (Elvira)

esetében például az, hogy Molière nem Don Juan, hanem Sganarelle szerepét játszotta), de erőteljes, tudatos dramaturgiai munkával ezek többnyire kiküszöbölhetők.

A kaposvári előadásból talán éppen ez a céltudatosság hiányzik: egyes dramaturgiai változtatások éppoly kevésbé tűnnek elvi alapúnak, mint az alapmű betétjelenetei. Dimanche úr „ziccerszerepe” teljesen kihúzzatik a szövegből, míg például a koldus betéje megmarad. Nem nehéz ugyan emögé koncepciót gondolni; az előadás más pontjain is érződik, hogy a rendező inkább a mű ontologikus, mint társadalomkritikai hangsúlyait próbálja felerősíteni, legszebb, legerőteljesebb jelenetei pedig a transzcendencia megidézéséhez kapcsolódnak – s ebben az esetben az istenkáromlásra rá nem vehető nyomorult figurája fontosabb az átvert uzorásnál. Ám ez a feltételezhető szándék inkább jelzészzerűen fogalmazódik meg: Anger Zsolt Don Juanja nem tűnik Istennel dacoló, háborúzó lázadónak – sokkal inkább kiégett, cél nélküli embernek (egyres jelenetekben pedig még élni is lusta naplopónak). Ami persze szintén lehet koncepció, csak éppen ellentmondani látszik a transzcendens világ hangsúlyossá tételének. Anger játékának súlya van ugyan, mellyel a figura formátumát jelezni tudja, de olyan intellektuális ereje, mellyel a(z anti)hős nonkonformizmusának, a korabeli közgondolkodással s annak transzcendenciaképével való szembenállásának mélyebb értelmét tudná adni, nincs – minek következtében kicsit maga a játék is tétjét, mélyebb értelmét veszti.

Ettől eltekintve korrekttől, pontosan, rutinosan zajlik az előadás – ezek a jelzők használhatók a színészi alakítások többségére is. Sganarelle-t Némedi Árpád színesen, lendületesen játssza, de talán még túl közeli a tavalyi Tasnádi-darabban nyújtott alakításának emléke: Sancho mai alteregójaként ott mélyebb, teljesebb, eredetibb játékkal lepett meg – néhány gesztusa, hangsúlya mintha onnan köszönné vissza. Elvira alakjának eredendő halo-

ványságán ugyan érezhetően mind Babarczy, mind a szerepet játszó Bodor Erzsébet változtatni akarna (kevésbé mutatva „szentnek” az asszonyt az eredetnél), ám a szándékot kevés siker koronázza. (Utolsó találkozásukkor a nő egyszerű ruhájához és szándékához kevésbé illő cipőt visel, s körmeit színesre festi. Ami az alakítás bizonyos hangsúlyaihoz kapcsolva jelenthetne valamit – ha az ötödik sornál távolabbról is észrevehető lenne.) A többiek precízen, visszafogottan, kevés invencióval töltik ki hálásnak nehezen mondható szerepük körvonalait – kivétel leginkább a parasztlányok elcsábításának jelenete, amelyben Gryllus Dorka fellillanyozó természetessége és Kalmár Tamás alakhoz, helyzethez kitűnően illeszkedő nyers darabossága néhány percig szint, erőt visz a játékba.

Leginkább néhány jelenet vizuális ereje emlékezetes: a Parancsnok szobrának hatásos árnyjátékkal történő megjelenítése vagy az Ágh Márton jelképes értelmű díszletének módosulásaival előálló képváltások. A kaposvári *Don Juan* persze korrekt, szakmailag vállalható előadás, csak – a színháztól és a rendezőtől némiképp szokatlanul – az optimálisnál kevésbé tartalmas, kevésbé invenciózus és kevésbé erőteljes.

MOLIÈRE: DON JUAN

(Csíky Gergely Színház, Kaposvár)

FORDÍTOTTA: Petri György. DRAMATURG: **Eörsi István**, Merényi Anna. DÍSZLET: Ágh Márton. JELMEZ: Cselényi Nóra. ZENEI VEZETŐ: Hevesi András. RENDEZŐ: Babarczy László.

SZEREPLŐK: Anger Zsolt, Némedi Árpád, Bodor Erzsébet, Fábián Zsolt, Tóth Géza, Nyári Oszkár, Kovács Zsolt, Gryllus Dorka, Csapó Virág, Kalmár Tamás, Tóth Ildikó.